

...التاريخ...
 ...تأليفها...
 ...مؤلفها...
 ...تأليفها...
 ...مؤلفها...

...المعنى...
 ...تأليفها...
 ...مؤلفها...
 ...تأليفها...
 ...مؤلفها...

نوشته: سیدجلال الدین اشتیانی

چهره‌های درخشان



استاد علامه و دانشمند بارع و جامع و متبحر آقای
آقا میرزا سید حسن بجنوردی ساکن نجف اشرف
 یکی اعظم علمای شیعه و از مدرسین درجه اول حوزه‌های
 علمی اسلامی در این عصر است که در کثرت ذكاء و قوه حافظه
 و ذوق سرشار معروفست.

این استاد جامع و نامدار در حدود ۶۵ سال قبل در
 «خورشاه» از توابع ومضافات شهر بجنورد از شهرستانهای
 خراسان پابعرضه ظهورنهادند.

بعد از طی دوران کودکی و تحصیل مقدمات در بجنورد
 (از قبیل: صرف و نحو برخی از کتب فارسی) برای تکمیل
 تحصیلات خود بشهرستان مشهد که در آن عصر یکی از
 حوزه‌های مهم علمی و مرکز فضلاء و دانشمندان بود مسافرت
 نمودنمدتی برای تحصیل صرف و نحو و علوم ادبی و فرا گرفتن
 مقداری حساب و هندسه معمول آن عصر بحوزه‌های فقه و
 اصول خارج «استدلالی» حاضر شدند.

تلامیذ بنام مرحوم آقا میرزا عبدالجواد ادیب نیشابوری
 میباشد (۱) و نسبت بادیات ذوق وافر دارند لذا در ادبیات
 عربی و فارسی تسلط داشته و در شعرشناسی و وقوف بر موز
 اشعار و قصائد فارسی دارای ذوق و قریحه خاصی میباشد و اشعار
 زیادی از شعرای فارسی زبان حفظ دارند و بانواع واقسام

استاد بزرگوار در ادبیات عرب و ادبیات فارسی از

(۱) ادیب نیشابوری سالیان متمدای با کمال مناعت و قناعت و عزت نفس در مدرسه نواب مشهد به تدریس ادبیات
 مشغول بود سیوطی و مغنی و مطول و شرح نظام و مقامات حریری و سایر کتب ادبی را درس میداد. ادیب شخصی بسیار
 با ذوق بود و بادیات فارسی نیز توجه زیاد داشت و میتوان آن مرحوم را از مروجان ادبیات فارسی در آن عصر دانست در عصری که
 ادبیات فارسی هیچ رونق نداشت. آقا میرزا نیشابوری در آن عصر در آن مدرسه تدریس میکرد و در آن مدرسه تدریس میکرد و در آن مدرسه
 ادیب هنگام درس مطول نوعاً متعرض اشعار فارسی نیز میشد و نکات و ذرایق این علم را بیان مینمود و جماعت زیادی را که
 بعد از او مروج این علم شدند تربیت نمود.

شعر خصوصاً قصائد بسبک خراسانی علاقه وافر دارند.
استاد بزرگوار مدتها بحوزه تدریس مرحوم عالم محقق
حاج میرزا محمد آقا زاده خراسانی (۱) و حوزه مرحوم
عالم ربانی حاج آقا حسین قمی (۲) حضور بهم رسانیده اند
و از فضایل برجسته این حوزه محسوب میشدند بواسطه
هوش و استعداد سرشار و جدیت فراوان در اندک مدتی خود
از مدرسین معروف بشمار میرفتند. شرح منظومه، شرح لمعه،
قوانین و برخی کتب دیگر را تدریس مینمودند.

استاد در علوم عقلی از تلامذ مرحوم فقیه و حکیم
نامدار حاجی فاضل خراسانی (۳) و حکیم ربانی آقا
بزرگ حکیم «میرزا عسکری» میباشند شرح اشارات
منظومه و شرح هدایه و شفا و اسفار را در محضر این
استاد قرائت نموده اند و بنحو دقیق و شوق وافر
یکدوره حکمت هاشم و اشراق و حکمت متعالیه را فرا
گرفته اند و در همان عصر خود کتب عقلی را تدریس
مینمودند.

استاد بعد از طی مدارج علمی و فرا گرفتن علوم

معقول و منقول از برای استفاضه کامل تر از اعلام شیعه و
استفاده از محضر مراجع تشیع بعبات عالیات مشرف شدند
و سالهای متمادی بحوزه های پرفیض فقه و اصول استادان کبر
آقا میرزا محمد حسین نائینی (۴) و استاد محقق آقا ضیاء
الدین عراقی (۵) (سلطان آبادی) حاضر شدند و در عداد فضیلات
درجه اول این حوزه ها قرار گرفتند. استاد مدتی از محضر
فیض آثار زعیم شیعه آقا سید ابوالحسن اصفهانی نیز استفاده
نموده اند.

این استاد بزرگ اکنون یکی از اعظم علمای شیعه
و مراجع مهم اسلامی بشمار میروند و از حیث جامعیت در
علوم مختلف اسلامی بی نظیرند و از تقریر زیبا و طلاقت
لسان و حافظه سرشار برخوردارند.

حقیر مدتها در نجف اشرف بحوزه های خارج فقه و
اصول آن جناب حاضر شده و مستفید گردیده است ؛
بلکه درس اساسی خود را در فقه و اصول حوزه ایشان
قرار داد و بدرس های دیگران برسبیل تفنن حاضر میشد.
محضر پرفیض استاد قابل همه گونه استفاده است و

۱- مرحوم آقا زاده از تلامذ پدر محقق خود آخوند خراسانی میباشد که در سال ۱۳۲۷ هـ . ق بمشهد مسافرت نمود و
در آنجا رحل اقامت افکند و حوزه تدریس گرمی داشت و فضلا بدرس ایشان حاضر میشدند. مرحوم حاج میرزا محمد بواسطه
هوش و ذکاوت کم نظیر و قوت و قدرت فکری در اوائل جوانی قدرت اداره حوزه علمی را داشت و حوزه اش در مشهد رونق گرفت.

۲- مرحوم آقای قمی (م ۱۳۲۴ هـ ش) بدروس اغلب اساتید عصر: آخوند خراسانی، آقای سید محمد کاظم یزدی، حاج
آقا رضا همدانی، آخوند ملا علی نهایندی و ... حاضر شده است لذا شخص محیط و متبحر در فقه و اصول بود.

۳- حاج فاضل (م ۱۳۴۲ هـ ق) در علوم منقول از تلامذ برجسته مرحوم آقا میرزا محمد حسن شیرازی
و فقه (م ۱۳۱۲ هـ ق) و در عقوبات از تلامذ آقا میرزا محمد سرو قدی و ملا غلامحسین شیخ الاسلام بود.

۴- مرحوم آقا بزرگ (م ۱۳۵۲ هـ ق) از تلامذ آقا میرزا هاشم رشتی و آقا میرزا حسن کرمانشاهی و آخوند خراسانی بود.

۴- مرحوم آقا میرزا محمد حسین نائینی یکی از مراجع بزرگ شیعه و از مدرسین بزرگ و جامع بود که شاگردان زیادی
تربیت نموده است این فقیه و اصولی نامدار مدتها در دارالعلم اصفهان تحصیل نمود و بمنظور درک حوزه های پرفیض فقهای ایرانی ساکن
عراق بنجف سفر نمودند و بدرس مرحوم فقیه علامه میرزا محمد حسن شیرازی و استاد محقق آقا سید محمد فشارکی اصفهانی حضور
بهم رسانیدند و بعد خود مستقلا بتدریس اشتغال جستند.

۵- مرحوم فقیه اصولی محقق آقا ضیاءالدین عراقی (اراکلی) از تلامذ درجه اول آخوند خراسانی مؤلف «کفایة الاصول»
و آقا سید محمد اصفهانی است که بکثرت تحقیق و دقت نظر در بین متأخران مشهور و معروف است بواسطه طلاقت لسان و عذوبت بیان
حوزه تدریس او از مشهورترین حوزه های علمی بشمار میرفت.

الحق از مفاخر دانشمندان اسلامی میباشد .

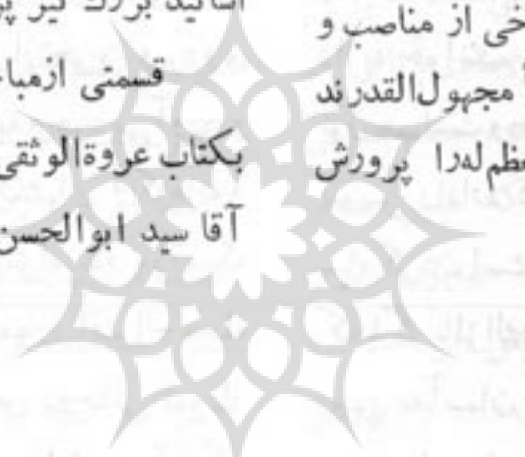
این استاد بزرگوار علاوه بر احاطه بعلوم اسلامی: فقه و اصول و رجال و حدیث و تفسیر و تسلط بحکمت مشاء و اشراق و تبحر در ادبیات عرب: نحو، صرف، معانی بیان‌دارای اخلاقی جذاب، و روحیه‌ی شاد و متمبسم مبرا از عوام فریبی و تظاهر میباشد و سالیان متمادی است که به تدریس خارج فقه و اصول در حوزه پرفیض نجف اشرف اشتغال دارند و محضرشان بواسطه جامعیت پرفیض است و طالب هر علمی میتواند از معظم‌له استفاده نماید. اهل ذوق محضرشان را مغتنم‌میشمارند. زیاده‌برده‌ها قصیده از فارسی و عربی حفظ دارند، شخصی آزاد صریح‌اللهجه معرا و مبرا از هر گونه تکلف و خودسازی میباشد. چون اهل بعضی از فعل و انفعالات نیستند. از ترقی و رسیدن بیرخی از مناصب و مقامات ظاهری محروم مانده‌اند و واقعاً مجهول‌القدرند و بطور مسلم حوزه‌های فعلی کمتر نظیر معظم‌له را پرورش خواهد داد .

استاد دارای تألیفاتی در علوم نقلی و عقلی میباشد آنچه که حقیر از تألیفات استاد بطور کامل اطلاع دارد از این قرار است :

یکدوره اصول « مباحث‌الفاظ و اصول عقلیه » از آنجناب بطبع رسیده و منتشر گردیده است. این کتاب حاوی تحقیقی ترین مباحث اصول فقه است و بر کثیری از کتب که در این زمینه در عصر ما نوشته شده است ترجیح دارد .

استاد در این کتاب از ذکر مسائل اصولی که باعث اتلاف وقت فضلا است خوداری نموده و متعرض مسائل زنده و با ارزش گردیده‌اند در مطاوی تحقیقات بنقل کلمات اساتید بزرگ نیز پرداخته‌اند. (۱)

قسمتی از مباحث مهم فقه را برشته تحریر در آورده: بکتاب عروة الوثقی تعلیقیه نوشته‌اند و «وسیله» مرحوم آقای آقا سید ابوالحسن اصفهانی را حاشیه نموده‌اند .



پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱- از مرحوم نائینی بعنوان استاد نااللامه و از مرحوم آقا ضیاءالدین استاد محقق و از مرحوم حاج شیخ محمد حسین اصفهانی به بعضی‌المحققین تعبیر نموده‌اند.